

A siratóének zárszava

Elhívatás

Mécseset adott elém az Úr, nem azért, hogy lássam: az okos Oxfordban már elindult a tanítás, hanem hogy méltó helyre menjek, Mainzba, és Róla énekeljek, a csöcselék előtt a felhőkbe veszőről. Énekeltem, szent lett a neve. Nem általam.

Lámpással küldött a sötétbe, nem azért, hogy lássam, már épül a Sztugyenica-monostor és benne az első ispotály széles Szerbiában, hanem hogy Yorkban tanúja legyek, mit ordít a tömeg, hogyan zuhognak rájuk a kövek, miközben láng nyaldossa az Öregtoronyot, benne az Őt magasztalókkal.

Megint útra bocsátott, menjek a fényes Párizsba, nem azért, hogy bámuljam az elmét, mely arról álmodik, hogy egyszer evező nélküli hajóra száll még és igavonó nélküli kocsin száguld a *gens humana*, nem, hanem hogy álljak-álldogáljak a Place de Grève-en, a huszonnégy szekérenyi könyvet nézzem, ahogy máglyára hányják és körbeugrabugrálják. Isteni téma!

Tegyem le a fáklyát, lesz világosság, szólt, ne Béziers-be menjek, ahol éppen virágba borul a ferences trubadúr nyalka nyolcszótagosaiban Porphüriosz fája, lenő az égből az emberig a szeretet és mindent elborít, vegyem az utat Troyes-ba, az nem lesz hiába, ott verset lobognak a tüzek, a dominikánusoknak hála, gyerekek, várandós feleség ropog, kovakővé tett arcok.

Felejttem útjait, biztos nem Dijonba küldött, mi dolgom készülő hercegi kriptákkal, karthauziak kolostorával, mosolygó Máriákkal, élethű donátorokkal, még isteníteném az Őt majmoló szobrászt, ok nélkül vagy okkal, rég Toledóban a helyem, a pengék városában, aztán Barcelonában, Geronában, a nyüzsgő *juderia*kban, lélegző szobrait élettelené a vasak ott szabdalják, kutat tölt velük az igazságszeretet, sarki ciszternát.

Szerettem volna elcsípni egy csirkecombot egy icce bor kíséretében, a tízezer potyaleső egyikeként, vagy elkapni a pillanatot, mikor bűnronda bajor vőlegénye láttán elsírja magát a világszép lengyel királylány, ablakból lesni a társastáncot az utcán, a hadmozdulatszerűt, az évszázad lagziján, Landshutban, helyette az évszázad perére mehettem Trentóba; húsvéti vérrendelés, áruátvétel, fizetés, a megcsapolt kisdéd nem a vég, és nem a kezdet, hozott anyag, de jól mutat, működteti a nyomódúccokat.

Nem csoda hát, ha Zaragozába menet, mert látni vágytam, hogyan osztja fel a földgömböt egymás között 170-190 fok arányban a spanyol és portugál királyi fő, mikor épp a Fűszer-szigetekre vettem volna kíváncsi szemem, ismét eltérített a szokásos erő, egy fiók-Simonino megint, nyilván fehérre szívták, előírás szerint; hogy szalmaszállal, helyi fűszernek látszik, nyakig adós a földesúr, de nem sokáig, ítélet három napon belül; hogy az áldozat épen megkerül utóbb, abból nem sok zavar folyik, örökre a béke szigete Bazin, élők és hamvak ingóságain gróf és korona osztozik.

Isten persze nem tévedne el a Hold felszínén, tudná, hogy nem lakik rajta se nyúl, se ember, de én? Engem nem hagyott Danzigba mennem, hogy a serfőző holdatlaszába temetkezzem, pedig egy disztichon tőlem is kitelt volna a világító égi vesekőről. Újabb kényszerleszállás, kozákjárás európai Szarmáciában, nyakig ér a vér, állig a vigasz: Nyemirov, Tulcsin, Umány, Zsitomir most tolják ki a Messiást, ha igaz. Nem igaz.

Fáj-e nekem, kérdi az Úr, hogy Anglia területén az utolsó vaddisznóval is végzett az erdőfogyás és a vadászszenvedély? De mielőtt epitáfiumon törném a fejem, rágódjam egyet a magyar áfiumon, hogy keresztet felvett vitézek, mintha csak fácánra lenne a hajtás, úgy lőnek sorban Magyar-Brodban rabbi Ejzike, rabbi Nátánra, és a többit is, akit a pestis meghagyott, váltságot szedve is, akár az állatot, *à la Hmelnickij* öli kurucaival a dicső Thököly.

Most kerülnöm kell az első gőzszivattyút, és kihagyom a sandomierzi festményt, a székesegyházban szemügyre veheti minden keresztény. Potsdamba vetődnék, ha lehet, jó volna hallani a királyi témát, rögtönzött feldolgozásban. Egymást kergeti a három szólam, *virtuoso*, ekkor felragad a szél, a fortepiano helyén egy irattekerics ugat valahol Volhíniában; vérivás, mi más, indoklás feljebb, megnyúzzák mind a nyolcukat, karó hegyén a szív, lejjebb a csonka test, külön a végtagok, fejek, a bitóra szegezve. *Maestoso*, nem, Uram? Így néznek hosszan le, a gyerekekre.

Hagyomány

Fejlődésről nehéz volna beszélni.
Fejlődésről akkor beszélhetnénk,
ha valaki barbárnak érezné Jirmija siralmait.
Ha képvilágát felül tudná múlni plaszticitásban.

A hangszertudás egyre finomodhat,
a képek helyére fogalmak lopakodnak,
besűrűsödhet a szöveg, mint a lekvár –
a hegy akkor is ott áll, vereségszikla,
pulzáló, mérgező szirt: közösen körbenyalják.

A beszédsodrást duzzaszthatják a rímek,
brillíroznak velük, refrénnel buzdítanak
siratásra, rájátszanak a homonimákra –
a gödör ott ásít változatlanul. Országnyi
féltojáshéj, a gyász helyén üresség. A fönix,
mely kikelt belőle, repülni nem tanul.

Szól héberül, arámiul, ófranciául, jiddisül,
futkos görög, perzsa, arab lábon,
hallgatók méláznak bibliai intarziákon,
Dániel 9,24, Jesaja 61,3 – a legyilkoltak sokasága
közben egyre gyúlik, mint templom padlásán
a tönkrement tekercsek. Egykor mindegyikük
a kozmoszt tartalmazta, most egyetlen rövid
strófában elfér; tömegsír felirat; név, szakma,
halálnem, egy hosszú felsorolás tagja.

Nálam bármely metrum szívesen látott vendég,
a párducfalka mint ismétlősor úgyis beüt
előbb-utóbb és tönkredülja a szentélyt.
Míg ez a rend, biztos a helyem a liturgiában.
Templomrombolás, kiűzetések, nagy mézárhlások;
a gyűlölet keze, az emlékezet szája, a gyász szeme.
Ezek közös tánca. A végzet pancsermutatványa.
Élő betűk szállnak fel a hamuból,
egymást követő nemzedékek, de nem
tudnak értelmes mondattá összeállni.

Egyidős vagyok a gyásszal, az erős felindulással,
a tehetetlen hajtépéssel, mellveréssel (innen
héber nevem: *qinah*), a magunkból kifordulással.

Josef ibn Avitor, Abraham ibn Ezra mesterei voltak a siratásnak, a rothenburgi Meir, a szczebrzeszyni Smuel ugyancsak igyekezett megfelelni feladatának – a tükrük sajna akkor is hamis: beleszédültek a hagyományba; a jelenben a múltat, a múltban a jelent nézik, fejjel lefelé lógnak a kútban és azt hiszik, az eget hörpölik. De hát honnan vegyenek másik hagyományt?

Isten egy óriási árnyékszék fölé építette palotáját.
Ezt kell túlzúgnod, hangszer.
Fejlődésről nem érdemes beszélni.

Csatakép

Én, aki az élet végére koncentrálok,
egyre többször azon kapom magam,
hogy szablyával hasítom ketté a szavakat,
ártatlan pontosvesszőket koncolok fel,
kitaposom a kijelentések értelmét,
saját kampójukra lóगतok fel logikus kérdéseket,
csak azért, hogy ne szenvedjenek tovább.

Első ránézésre mintha a nyelvre haragudnék,
és hát a nyelv kétségkívül hajlamos átlépni
a számára megengedett határokat. Fut tovább,
mint a kutya álmában, beszél, mint a levágott fej,
lelegeli a zsenge árpát, akár az elbitangolt nyáj.

Másfelől: ahogy a nyájhoz pásztor, a levágott fejhez
test, az alvó kutyához emlék tartozik, úgy tartozna
hozzám is zene, tánc, családhistória, isten,
hogy megtaláljam végre azokat a határokat,
amiken átlépni kétségkívül hajlamos volnék,
ha volnának.

Olyan csatakép vagyok, amin csak a vesztes látszik.